

Audit

FC Dordrecht

Auditteam Voetbal en Veiligheid

0-meting | mei 2011

Audit

FC Dordrecht

Auditteam Voetbal en Veiligheid

0-meting | mei 2011

In opdracht van

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid

Met dank aan

FC Den Bosch

Gemeente 's-Hertogenbosch

Regiopolitie Brabant-Noord

Illustraties en vormgeving

Marcel Grotens

Onderzoeksteam en rapportage

Edward van der Torre

Jan Bos

Ayhan Akgul

Peter Schenk

Sebastiaan Barlagen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Club en supporters	7
3. Infrastructuur	11
4. Voetbalveiligheid: samenwerking en inzet	14
5. Hoofdconclusies en aanbevelingen	20
Bijlage: Verantwoording Audit	22

1. Inleiding

Van Auditteam Voetbalvandalisme naar Auditteam Voetbal en Veiligheid

In 2003 stelde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het landelijk Auditteam Voetbalvandalisme in, dat op grond van artikel 2a van het Instellingsbesluit van 13 augustus 2003 (en gewijzigd op 15 december 2006) de volgende taakstelling kreeg:

- bij ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland een kortlopend feitenonderzoek te doen;
- onderzoek te verrichten naar het voorkómen van incidenten.

Daarnaast was het op grond van art. 3 in het (gewijzigd) Instellingsbesluit mogelijk om onderzoek te verrichten op verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), of op verzoek van de burgemeester van de betreffende regio, waar zich ingrijpende incidenten voordeden (in overleg met BZK). Ook kon het Auditteam op eigen initiatief besluiten tot het verrichten van onderzoek (eveneens in overleg met BZK).

Het onderzoek richtte zich op de lokale 'voetbalvierhoek', bestaande uit gemeente, politie, Openbaar Ministerie (OM) en de Betaald voetbalorganisatie (BVO). Het Auditteam Voetbalvandalisme deed vijf jaar lang actief onderzoek en sloot in 2008 af met een eindrapport. Sinds eind april 2009 is het voorzitterschap van het Auditteam Voetbalvandalisme overgenomen door Annemarie Jorritsma en is de naam van het Auditteam gewijzigd in het Auditteam Voetbal en Veiligheid. De overige leden van het Auditteam zijn: Gerard Beelen, Henk Wooldrik, Gerrie Ruijs, Mirjam Salet en Peter van Zunderd. De Interdisciplinaire stuurgroep voetbalvandalisme en voetbalgeweld heeft in 2008 de taken van het Auditteam geherformuleerd.

De hoofddoelstelling van het nieuwe Auditteam is om voor de komende twee jaar op grond van audits concreet advies en aanbevelingen te geven aan de lokale voetbalvierhoek over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld. Samen met de betrokken partijen wordt de (tussen)balans opgemaakt. Hierbij ligt de focus op de voortgang van de landelijke beleidsprioriteiten op lokaal niveau. Ook zal in kaart worden gebracht hoe de veiligheidsorganisatie en de fysieke infrastructuur zijn afgestemd op het profiel van de supporters en op het risiconiveau van de wedstrijden. Net als in het verleden zullen grootschalige incidenten rondom het voetbal – op eigen initiatief of indien daartoe wordt verzocht – ook in onderzoek worden genomen. De onderzoeken en audits worden uitgevoerd door een onderzoeksteam, bestaande uit onderzoekers en praktijkdeskundigen.

Werkwijze bij een audit

Door het onderzoeksteam wordt tweemaal een wedstrijdbezoek afgelegd, waarbij geobserveerd wordt aan de hand van een observatielijst. De wedstrijden worden zowel vanuit de 'clublijn' als vanuit de 'politielijn' bekeken. Daarnaast vinden per organisatie (groeps)interviews plaats met vertegenwoordigers van partijen uit de lokale vierhoek. Tot slot worden relevante documenten, zoals het veiligheidsconvenant, draaiboeken en uitdraaien van het VVS bestudeerd c.q. geanalyseerd. Het geheel mondt uit in een openbare rapportage.

Uitgangspunten omtrent veiligheid

Veiligheid is een essentiële factor voor het bestuur van een voetbalclub: sfeer en veiligheid zijn basisvoorwaarden. Sfeer en veiligheid helpen bij het aantrekken van supporters en sponsors. Zodra de veiligheid op een acceptabel niveau is gebracht, kunnen redelijke wensen van (fanatieke) supporters worden ingewilligd. De veiligheid bij voetbalwedstrijden wordt in onderlinge samenhang bepaald door supporters (aard en aantal), de veiligheidsorganisatie, de fysieke infrastructuur en veiligheidsmaatregelen. Voetbalveiligheid vergt dan ook samenspel in de vierhoek van gemeente, politie, OM en BVO.

Voor zover mogelijk worden ook (vertegenwoordigers van) de supporters in de afstemming met de BVO betrokken, doch zij bepalen niet (mede) het beleid.

2. Club en supporters

- 2.1 FC Dordrecht is een stabiele middenmoter in de eerste divisie. De ambities van de club zijn uitstekend afgestemd op die positie. Het is de doelstelling om play-offs te halen. Mocht de club ook onverwacht promoveren via die play-offs, dan zou ze zo goed mogelijk presteren in de eredivisie, maar zonder daadwerkelijk de ambities en 'plaatsbepaling' te veranderen.

Het realisme van de sportieve doelstelling resulteert in stabiliteit. Het schept duidelijkheid in het relatiebeheer naar sponsors en autoriteiten. Het kleurt ook het verwachtingspatroon van de supporters. De evenwichtigheid tussen ambities en prestaties verklaart mede waarom het supportersgedrag vandaag de dag aanzienlijk beter is dan in het verleden. In die tijd waren er wisselende clubnamen, een fusie (met het Schiedamse SVV dat inmiddels geen profvoetbal meer speelt), een wel erg markante en soms te emotionele voorzitter (Frans Derks) en periodes in de eredivisie of met eredivisieambities. De club functioneert nu nuchter. Dat heeft gunstige effecten, zeker ook op het terrein (veiligheid) waarop deze audit is gericht.

FC Dordrecht heeft een belangrijke wens: een nieuw stadion. Conform de ambities hoeft dit geen lokale voetbalarena te worden, maar een stadion dat past in de lokale situatie. Het is niet zeker dat het stadion er zal komen, maar de aantrekkelijkheid van woningbouw op de huidige locatie en de zakelijke nuchterheid van de club zijn belangrijke troeven om deze wens te realiseren. Een nieuw stadion zou een oplossing bieden voor de sobere en gedateerde infrastructuur van de club.

- 2.2 FC Dordrecht kent een oude harde kern, die bestaat uit de hooligans van één of twee decennia geleden. In die tijd waren er geregeld spanningen en geweldsituaties. Dit creëerde - mede vanwege de infrastructuur (zie verderop) - geweldsrisico's, met name bij aankomst en vertrek van uitsupporters. Dat werkte een hoge politie-inzet in de hand. Deze noodzaak bestaat vandaag de dag nauwelijks nog. De harde kern is nog steeds dominant, de leden kunnen zich rauw gedragen (boosheid, non-verbaal gedrag), maar ze hebben al lange tijd niet naar geweld gegrepen.

De relatie tussen club en harde kern is goed, met gepaste afstand. Die afstand is deels letterlijk. De clubmensen en businessclubleden zitten aan de ene lange zijde (de Oost-tribune) en de meeste leden van de oude harde kern aan de andere lange zijde (de West-tribune). Maar, er is overleg. De oude harde kern neemt op haar beurt op dit moment afstand van geweld en corrigeert zo nu en dan een groep jonge hooligans (zie 2.3).

De wijze waarop één lid van de oude harde kern met een eerlijk opgebouwd bedrijf een kleine sponsor van de club is geworden, illustreert de gang van zaken. De mogelijke entree van deze sponsor tot de businessruimte is eerst besproken met andere sponsors, waarna het licht op groen is gezet. Het clubmanagement beperkt de aanwezigheid van deze sponsor tot twee stoelen, maar waardeert het gedrag en de getoonde betrokkenheid.

- 2.3 De club en de politie zijn alert op een groep van ongeveer twintig jonge supporters: de jongere harde kern. Ze zitten op de West-tribune, ter hoogte van vak N en M. Deze kern is verantwoordelijk voor enkele ontoelaatbare spreekkoren, smokkelen vuurwerk, drinken stevig alcohol, 'rukken' soms op in de richting van het uitvak, negeren of intimideren stewards en gooien zo nu en dan voorwerpen het veld op. De groep wordt in verband gebracht met de incidenten die recent plaats hadden, dat wil zeggen vanaf de start van het seizoen 2009-2010 (zie onder 2.6).

Club en politie hebben in kaart om wie het gaat en volgen op dit moment de precieze groepsvorming en –samenstelling. De groep is nog bepaald niet dominant, maar er wordt geprobeerd om preventief in te grijpen.

De oude harde kern stelt het (momenteel) ook niet op prijs als het relatief rustige patroon van de afgelopen seizoenen wordt doorbroken. Dit blijkt onder meer uit een recente gebeurtenis. De harde kern heeft een vriendschapsband met Racing Mechelen. Enkele keren per jaar bezoekt de aanhang van deze Belgische club een wedstrijd van FC Dordrecht, en omgekeerd. Toen de harde kern van FC Dordrecht in maart 2011 op de terugreis was vanuit België (per trein) heeft de oude harde kern de jongeren tot de orde geroepen, omdat ze vonden dat die jongeren zich te asociaal gedroegen. De oude harde kern stelt het klaarblijkelijk niet op prijs als autoriteiten en club zich strenger opstellen vanwege misdragingen op dit soort Belgische uitstapjes. Het risico bestaat dat de jonge harde kern zich in België misdraagt in de hoop sancties (stadionverboden) in Nederland te ontlopen. De oude harde kern is tevreden met onder andere het redelijk soepele beleid bij uitwedstrijden (minder combi's) en met de vaak vrije kaartverkoop bij thuiswedstrijden.

- 2.4 De harde kern van Dordrecht kent een aantal vetes, onder meer met Cambuur en Go Ahead Eagles. In het huidige seizoen speelt de club een streekderby met Sparta Rotterdam, al is dit een eenzijdige derby, in die zin dat de aanhang van FC Dordrecht het lijkt te zien als een derby en die van Sparta zeker niet (streekderby's bestaan niet volgens de aanhang van deze club, maar louter stadsderby's).

Drie seizoenen geleden hadden er – voor het laatst – rellen plaats in Dordrecht. Dit gebeurde bij de thuiswedstrijd tegen Go Ahead Eagles. De bussen met fans van Go Ahead Eagles reden verkeerd aan naar het stadion en kwamen uit bij het supportershome van FC Dordrecht. Hiermee kwamen de fans van een rivaal op het territorium van FC Dordrecht, hetgeen in hooligankringen wordt gezien als de ultieme uitdaging. Er braken ongeregelde heden uit. Vandaag de dag is het veiligheidsregime rond de onderlinge wedstrijden nog steeds streng, maar er bestaat onder de aanhang weinig animo om de uitwedstrijd te bezoeken.

Sterker, er is een soort halve boycot, in die zin dat er maar weinig supporters zijn die de opslag op de prijs vanwege veiligheidsmaatregelen (ongeveer € 10,-) wenselijk te betalen. Het kan wat dit betreft meespelen dat zowel Go Ahead Eagles als FC Dordrecht beschikt over een vervallen en achterhaald uitvak (zie paragraaf 3).

Er tekent zich wel een nieuwe vete af. Er zijn bij recente wedstrijden tussen Helmond Sport en FC Dordrecht spanningen, geweldsincidenten en onderlinge afspraken geweest. Zie het volgende punt.

- 2.5 Er zijn sinds december 2010 spanningen en gewelddadigheden geweest tussen de harde kern van FC Dordrecht en Helmond Sport. Op 3 december 2010 stuit de politie in Helmond, bij toeval, op een groep FC Dordrecht-supporters. Op die dag zou de wedstrijd Veendam – FC Dordrecht gespeeld worden, maar die was afgelast en een groep reist naar Helmond. De politie-interventie voorkomt waarschijnlijk een confrontatie met de aanhang van Helmond Sport. Dit past in een breder beeld, namelijk dat van contacten tussen de kernen van beide clubs gaandeweg het seizoen 2010-2011. De wedstrijd tussen Helmond Sport en FC Dordrecht op 28 januari 2011 krijgt mede daarom het risicopredicaat 'B'. Er zouden die vrijdag supporters van FC Dordrecht naar Helmond reizen (per trein) op zoek naar een confrontatie. Ze worden niet onderschept, maar enkele dagen later blijkt dat er die dag - buiten het zicht van de veiligheidsorganisatie - toch een confrontatie is geweest. Ongeveer elf supporters van FC Dordrecht zijn met de trein naar Eindhoven gereisd, alwaar ze door een busje werden opgehaald. Daarmee zijn ze naar een supporterscafé in Helmond gereden. Ze gingen het café binnen en zijn er vervolgens "zonder pardon uitgeslagen".
- Op 4 februari 2011 speelt FC Dordrecht de uitwedstrijd tegen FC Eindhoven. Het gerucht ging dat de harde kern van Helmond Sport naar Eindhoven zou reizen om de confrontatie aan te gaan. In de trein op weg naar Eindhoven worden elf 'los reizende' supporters van FC Dordrecht aangetroffen. De politie vordert dat ze de gemeente verlaten. De supporters geven daaraan gehoor. Er is informatie over een groep van twintig tot dertig Helmond Supporters die onderweg zijn naar Eindhoven, maar deze worden niet aangetroffen.
- Deze gebeurtenissen onderstrepen dat het belangrijk is om in een vroegtijdig stadium alert te zijn op nieuwe hooligans, maar evengoed op nieuwe of hernieuwde vetes.
- 2.6 Ondanks de mogelijk oplevende vete met Helmond Sport, kennen de wedstrijden van FC Dordrecht vooral een veilig verloop. Dit wordt onderstreept door het totaaloverzicht van incidenten in het voetbalseizoen 2009-2010, opgenomen in de Dordtse evaluatie van dit seizoen (Evaluatie Betaald Voetbal: Seizoen 2009-2010, maart 2011). Bij vijf wedstrijden worden de volgende incidenten gerapporteerd: vuurwerk gooien vanuit het vak met de harde kern (inclusief twee fakkels); bij vier wedstrijden (waaronder de bekerwedstrijd tegen Ajax) een spreekkoor dat is gestopt na omroepen door de speaker; het gooien van bier en voorwerpen naar scheidsrechter, waarna de wedstrijd tien minuten is gestaakt; vernieling van auto's in de binnenstad; poging van FC Dordrecht-supporters om in het bezoekersvak te komen; voorwerpen het speelveld op gooien.

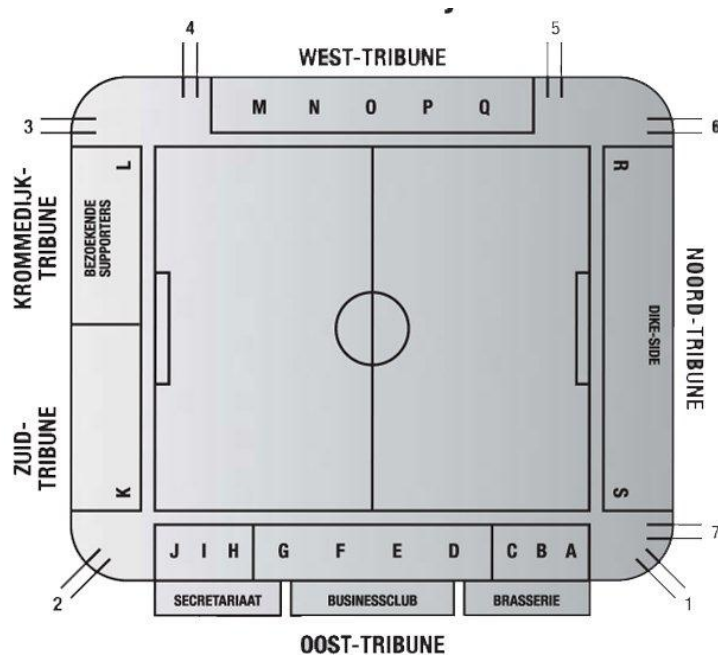
- 2.7 Vanwege de inkapseling van de oude harde kern en, dientengevolge, de afname van het voetbalgeweld wordt de toon in het stadion gezet door gewone supporters. Ook op de hoofdtribune zijn dit hard werkende, ingetogen mensen (waaronder ondernemers) uit Dordrecht en omgeving. Het stadion en de businessclub hebben sfeer. In combinatie met aardige prestaties (reële kans op play-offs; een fraaie wedstrijd tegen Ajax in de beker op 29 oktober 2009) heeft dit een gunstig effect op de mogelijkheid van de club om supporters en sponsors aan zich te verbinden, los van het feit dat dit voor geen enkele eerste divisie club gemakkelijk is. FC Dordrecht laat zien dat het bezoeken van eerste divisie-voetbal aantrekkelijk en sfeervol kan zijn, ook met een gebrekkige infrastructuur. Al is er per wedstrijd een bescheiden aantal bezoekers (gemiddeld tussen de 2 en 3 duizend).
- 2.8 FC Dordrecht hikt aan tegen enkele boetes die ze opgelegd heeft gekregen van de KNVB. Ze kreeg eerst een voorwaardelijke boete van tienduizend euro vanwege onregelmatigheden bij de bekerwedstrijd tegen Roda JC, gevolgd door daadwerkelijk zo'n boete vanwege spreekkoren en biergooien in de thuiswedstrijd van FC Dordrecht tegen Cambuur Leeuwarden op 18 september 2009. Meer recent kreeg de club van de licentiecommissie van de KNVB een boete van alweer tienduizend euro, omdat ze te laat een financieel plan ter goedkeuring aan de commissie had voorgelegd. Dit totale geldbedrag is enorm hoog in relatie tot het budget dat beschikbaar is voor veiligheid, in het bijzonder voor de inhuur of inzet van het vrijwillige veiligheidspersoneel.

3. Infrastructuur

- 3.1 Ruim twaalf jaar geleden, in 1998, is het stadion van FC Dordrecht gerenoveerd. Het draagt sindsdien de naam GN Bouw Stadion. Bij die verbouwing wordt onder meer het aantal business-seats uitgebreid. Er kunnen ruim vierduizend (precies: 4.088) bezoekers plaatsnemen in het stadion. Er zijn vier tribunes, met elk twee ingangen. De tribunes zijn door hekwerken van elkaar gescheiden. De vier sectoren hebben eigen sanitair en catering.

De harde kern van FC Dordrecht zit op de West-tribune. De commandoruimte van de politie is gevestigd op de Noord-tribune, aan de kant van de Oost-tribune. De Oost-tribune kent een brasserie, een spelershome en het is de plaats van de businessclub. Het uitvak ligt aan de westkant van de Zuid-tribune, vlakbij Klaus Place: een kantine voor bezoekers van de West-tribune. Achter de Noord-tribune, net buiten het hek van het stadion, ligt het supportershome.

Figuur 3.1 Plattegrond GN Bouw Stadion FC Dordrecht

- 3.2 Het stadion ligt aan de rand van een woonwijk: Land van Valk. Het is goed bereikbaar via de N3. Het stadion kent voor automobilisten twee ingangen. Op wedstrijddagen is de ingang aan de Reeweg Oost de hoofdingang. Het telt een grote parkeerplaats met een capaciteit van ongeveer 300 auto's. De andere ingang, aan de Krommedijk, is bedoeld voor sponsors, genodigden en bezøkende supporters. Het telt twee kleine parkeerplaatsen. Bij het uitvak is er plaats voor drie bussen. Indien de uitsupporters met meer bussen reizen, dan kunnen die direct aan de andere kant van het hek geparkeerd worden.

Een hoek van de grote parkeerplaatsen is ingericht als kleine fietsenstalling. Bij drukbezochte wedstrijden kan ook worden geparkeerd op een nabijgelegen sportpark, op minder dan tien minuten lopen van het stadion.

Het stadion ligt op een loopafstand van ongeveer 15 minuten van het treinstation. Dit wordt vanwege deze afstand, mede om veiligheidsredenen, niet (snel) gebruikt voor het vervoer van uitsupporters.

- 3.3 Het uitvak telt 359 zitplaatsen. Het vak is primitief ingericht. De stoeltjes zijn oud en versleten. Vrijwel elke uitsupporter staat. Dat is ook nodig om goed zicht te hebben op het veld, in het bijzonder op het strafschoopgebied 'aan de andere kant'. Het sanitair en de catering zijn uitermate sober. Vooral de catering en het damestoilet worden bekritiseerd door uitsupporters.

Het uitvak was via een park bereikbaar vanaf de achterkant van de Westtribune. Om te voorkomen dat FC Dordrecht-supporters zo gemakkelijk naar het uitvak zouden kunnen lopen, is hier een hek geplaatst.

De aanrijroute van bussen naar het uitvak is kwetsbaar, omdat deze door een woonwijk voert, waardoor er mogelijkheden zijn om bussen te benaderen of te bekogelen. De politie is hier echter alert op en werkt met afzettingen op geijkte locaties in combinatie met surveillance.

- 3.4 Het stadion beschikt niet over tourniquets. De kaartcontrole wordt optisch uitgevoerd. Dit bemoeilijkt de controle op stadionverboden niet of nauwelijks op dit moment, omdat er maar zes personen met een stadionverbod zijn.
- 3.5 De Commandoruimte is een klein en verouderd vertrek. Vanuit deze ruimte wordt de veiligheidsorganisatie van FC Dordrecht en de politie aangestuurd. De standaardbezetting bestaat uit de coördinator verbindingen en de operator van het videosysteem van FC Dordrecht, alsmede de voetbalcoördinator van de politie. Indien de omstandigheden daarom vragen nemen ook de officier van justitie en/of de veiligheidscoördinator van FC Dordrecht plaats in de ruimte.
- 3.6 Het stadion kent een camerasysteem. Dit bestaat uit vier High Speed Dome camera's en twee vaste camera's, verdeeld over de vier tribunes en twee ingangen. De beeldkwaliteit is pover, maar het volstaat voor ordehandhaving. Het is niet mogelijk om personen te identificeren op basis van louter de beelden, al lukt dat bij de eigen aanhang vaak toch vanwege de bekendheid met deze supporters. Mede omdat het camerabereik niet volledig is, wordt bij een B-of C-wedstrijd soms gebruik gemaakt van een videoteam.
- 3.7 FC Dordrecht begeeft zich in een tussenfase, dat wil zeggen dat er bijna geen investeringen worden gedaan in de infrastructuur. Er zijn weinig financiële middelen en de investeringen zouden al snel niet lonen vanwege de voorgenomen nieuwbouw. Deze fase mag niet veel langer duren, want dan gaat het veiligheidsbeleid en de veiligheidssituatie er onder lijden. Dit betekent dat er snel uitsluitel moet zijn over de nieuwbouw. Als dit toch (voorlopig) niet door zou gaan, dan zijn investeringen in de infrastructuur nodig, onder meer in het camerasysteem en in het uitvak.

- 3.8 De voetbalcoördinatoren zouden in de commandoruimte in het stadion graag de politie-systemen raadplegen. Dat is echter niet mogelijk, al hebben ze hier binnen de politieorganisatie meermalen op aangedrongen.

4. Voetbalveiligheid: samenwerking en inzet

Samenwerking

- 4.1 Het samenwerkingsverband bij het veiligheidsbeleid bij FC Dordrecht stoelt op enkele sleutelfiguren en op hun goede verhouding en samenwerking. De politie-inzet is omlaag gebracht. De kennis en betrokkenheid van enkele ervaren politiechefs is waardevol. De algemeen manager van FC Dordrecht heeft serieuze aandacht voor sfeer en veiligheid en onderhoudt goede contacten met de partners.

Het Openbaar Ministerie is – vanwege het geringe aantal aanhoudingen en stadionverboden – opmerkelijk goed ingevoerd op het dossier. Het OM is bij alle B- en C-wedstrijden in het stadion aanwezig en is actief betrokken bij beleidsvorming en bij de jaarlijkse (schriftelijke) evaluatie.

Het gemeentebestuur staat op afstand van de club en het veiligheidsbeleid. Dat geldt in het bijzonder voor de burgemeester. Er is een wethouder Sport, maar het is logisch dat deze bestuurder geen rol speelt bij het veiligheidsbeleid. Onlangs heeft een nieuwe ambtenaar het voetbaldossier in portefeuille gekregen, maar die werkt waar nodig samen met de ambtenaar die dit jarenlang gedaan heeft.

Er heerst bestuurlijke tevredenheid over de huidige veiligheidssituatie bij FC Dordrecht. Dat laat onverlet dat er kwesties zijn die meer aandacht verdienen van het stadsbestuur dan ze nu krijgen. Het betreft in het bijzonder de huisvesting van FC Dordrecht, omdat de huidige status quo (vooralsnog geen harde zekerheid over een nieuw stadion) nadelige effecten heeft op het veiligheidsbeleid. Bovendien bestaat altijd het risico van een verslechtering van de situatie en dat vergt meer bestuurlijke alertheid.

- 4.2 Het reguliere optreden van de veiligheidsorganisatie is gericht op toezicht, service en controle. De organisatie past zich goed aan op de doorgaans overzichtelijke en goede gang van zaken in het stadion. Er is alertheid bij aankomst en vertrek van uitsupporters. Er wordt gelet op de sfeer en het gedrag in de vakken M en N van de West-tribune. Bij onregelmatigheden wordt opgetreden in samenspel tussen politie en stewardorganisatie.
- 4.3 In Dordrecht is gekozen voor operationele samenwerking tussen politie en club. Het is de bedoeling om de politie-inzet op een verantwoorde manier te beperken en om een wisselwerking te realiseren met stewards. Er is dus een functionele taakverdeling en geen fysieke (politie buiten het stadion verantwoordelijk en de club binnen). Dat is een verstandige keuze, want de matige (maar enigszins verbeterde) stewardorganisatie heeft zo letterlijk de steun in de rug van de politie. De politie geeft instructies en treedt zo nodig zelf op. De politie-inzet is bescheiden bij een A-wedstrijd, maar wordt niet verder teruggebracht, zodat ook agenten zo nodig kunnen rekenen op snelle back up.

- 4.4 Er was in het verleden veel 'omloopgedrag', waarmee wordt bedoeld dat het frequent voorkwam dat de aanhang van FC Dordrecht probeerde om bij het uitvak te komen of bij de bussen van de uitclub. Dit komt nu veel minder vaak voor. In de eerste plaats komt dit doordat de politie oog heeft voor het detail. Er zijn waar nodig hekken geplaatst en de opstelling en surveillance van de politie is erop afgestemd. Alertheid blijft geboden, vooral vanwege de opkomst van de jonge harde kern. In de tweede plaats is het gedrag van de oude harde kern verbeterd. Op dit moment wensen deze fanatieke fans dat de huidige rustige situatie gehandhaafd blijft, omdat hen dit heeft 'verlost' van vele combiregelingen en van strenge regels omtrent kaartverkoop. In de derde plaats is duidelijk dat club en politie vandaag de dag nauw samenwerken en zo nodig een grens trekken en bijvoorbeeld een stadionverbod opleggen. In het verleden zou de oude harde kern wel eens de hand boven het hoofd zijn gehouden door de club, zo gaat het verhaal.
- 4.5 Er is vier keer per jaar vierhoeksoverleg tussen bestuur, politie, OM en FC Dordrecht. Namens het bestuur neemt de ambtelijk portefeuillehouder in de regel deel aan dit overleg. De algemeen manager van FC Dordrecht, de chef noodhulp (politie) en de voetbalofficier nemen ook deel aan dit overleg. In vierhoekverband wordt na elk voetbalseizoen een schriftelijke evaluatie opgesteld en wordt onder meer bezien of het convenant aanpassing behoeft. Naast dit beleidsoverleg is er in de aanloop naar elke thuiswedstrijd overleg tussen politie en FC Dordrecht. In de weken of dagen voor de wedstrijd gaat dit vaak telefonisch. Er is op een wedstriiddag enkele uren voor de aftrap overleg.
- 4.6 Het veiligheidsbeleid bij FC Dordrecht is maatwerk. Het stoelt op de gedachte dat FC Dordrecht te klein (gemiddeld zo'n 2.000 toeschouwers), te overzichtelijk en doorgaans te 'netjes' is voor 'grote' maatregelen die vergaande beperkingen opleggen aan club of supporters. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de (in het convenant opgenomen) afspraak dat er geen clubkaartverplichting geldt om een kaartje te kopen. Voor het bezoeken van uitwedstrijden van FC Dordrecht is evenmin een uitkaart verplicht.
- Bij een A-wedstrijd (thuiswedstrijd van FC Dordrecht) is er vrije kaartverkoop, ook in het uitvak. Bij een B-wedstrijd is er enkel geen losse kaartverkoop bij het uitvak.
- 4.7 Op 29 oktober 2009 speelde FC Dordrecht in de derde ronde van de beker tegen Ajax. FC Dordrecht verloor de wedstrijd op het nippertje, namelijk in de laatste minuut van de verlenging. De veiligheidsregio was betrokken bij de regeling. Het "betraf de grootste veiligheidsorganisatie ooit voor een thuiswedstrijd in Dordrecht", zo vermeldt de jaarlijkse evaluatie. Er was politiebijstand uit Den Haag, Rotterdam en Amsterdam, mede vanwege geruchten en verhalen over een mogelijke confrontatie tussen de aanhang van Feyenoord en die van Ajax. De lokale driehoek was tijdens de wedstrijd bijeen en er was een noodbevel voorbereid en gegeven. Er worden in totaal 16 aanhoudingen verricht, waarvan 14 buiten en 2 binnen het stadion. De wedstrijd verliep naar behoren. In aanloop naar de wedstrijd werden kaarten gestolen. Er is een rechercheonderzoek uitgevoerd, maar er zijn geen aanhoudingen verricht.

- 4.8 In infrastructureel opzicht is het uitvak een zwak punt. Hetzelfde geldt voor het cameratoezicht. Bij C-wedstrijden en bij geselecteerde B-wedstrijden wordt gebruik gemaakt van een videoteam. Dit wordt in het bijzonder ingezet om preventieve redenen: supporters weten dat ze letterlijk in beeld zijn en gaan daarom minder snel over de schreef. Er worden ook jongeren gefilmd die zich ongepast gedragen, maar die onbekend zijn bij de politie. Het videoteam wordt ook wel ingezet als verkenningseenheid.

Het videoteam valt bepaald niet in goede aarde bij uitsupporters, zeker niet als ze vinden dat hun gedrag en reputatie geen aanleiding geven tot dergelijke maatregelen. Ze hebben weliswaar niets te verbergen, maar de gehele entourage – een zeer sober uitvak in combinatie met gericht beeldopnames – valt slecht. We laten in het kader van een onderzoek naar uitsupporters verschillende supporters verslagen maken van uitwedstrijden. In die hoedanigheid was onze ‘sparta-reporter’ kritisch over de ontvangst en regeling bij FC Dordrecht: “Weer een onzinnig besluit om dit als verplichte combi te bestempelen, want veel mensen wonen in de omgeving van Dordrecht en moeten eerst naar Rotterdam reizen (...). Bij ontvangst werden we gelijk door twee camera’s van de politie gefilmd!!! Te absurd voor woorden. (...) Zeer slecht uitvak, slecht zicht, zelfs als je op de stoelen stond die van heel slechte kwaliteit waren, dan kon je aan de andere kant niet zien als een corner werd genomen. Toilet was uit het jaar nul. En de catering werd vanuit een hokje uitgegeven”.

- 4.9 Er staat voor september 2011 een grote multidisciplinaire oefening met alle hulpdiensten gepland. De veiligheidsregio speelt een organiserende rol bij deze oefening. Belangrijke oefendoelen zijn: de werking van het calamiteiten- en ontruimingsplan; de kwaliteit van de stewardorganisatie; de samenwerking tussen FC Dordrecht en de betrokken hulpverleningsdiensten. Deze oefening zou aanvankelijk plaats hebben op 3 november 2009, maar dat ging destijds niet door vanwege de Mexicaanse griep. In juni 2010 is er een ontruimingsoefening gehouden.

De controle op de fysieke veiligheid wint aan belang vanwege de verouderde staat van het stadion. Er is echter nooit twijfel geweest over de vraag of FC Dordrecht wel of geen veiligheidsverklaring zou krijgen. Er zijn enkele mankementen geconstateerd, die zijn verholpen. Zo werkte de brandmeldinstallatie bijvoorbeeld wel, maar was de kleuraanduiding van verschillende knoppen niet conform de regels. Dit soort zaken is opgelost door de club.

De veiligheidsorganisatie van FC Dordrecht

4.10 De veiligheidsorganisatie van FC Dordrecht bestaat uit:

- De manager algemene zaken (heeft veiligheid in portefeuille en besteedt hier op beleidsniveau veel aandacht aan)
- De als vrijwilliger werkende veiligheidscoördinator (vooral actief op wedstrijddagen en bij training stewards; een voormalig politiechef die in die functie ook een aandeel had in het veiligheidsbeleid bij FC Dordrecht)
- 8 tot 10 hoofdstewards
- 25 tot 35 stewards
- 2 toezichthouders op parkeerplaatsen
- 4 fte medisch personeel

FC Dordrecht maakt louter optioneel en bij C-wedstrijden gebruik van particuliere beveiligers. Er worden zo nodig stewards ingehuurd bij andere clubs, zoals ADO Den Haag.

4.11 De algemeen manager vervult een sleutelrol. Hij heeft een nuchtere visie uitgewerkt, waarbij grenzen stellen (richting harde kern) en ruimte geven (bijvoorbeeld bij kaartverkoop) goed samen gaan. Hetzelfde geldt voor veiligheid en economie. Kaartverkoop is op korte termijn belangrijk, want elk verkocht kaartje telt letterlijk mee. Maar de manager weet heel goed dat op lange termijn sfeer en veiligheid belangrijk zijn bij de acquisitie van sponsors en supporters. Politie, OM en gemeenteambtenaren vertrouwen op de balans die de manager heeft gevonden en staan de ruimhartige regeling omtrent kaartverkoop daarom toe.

4.12 Het niveau van de stewarding is matig tot redelijk, maar er is wel een stijgende lijn en er ontstaan bijna geen kwetsbaarheden. Dit heeft een aantal redenen. In de eerste plaats is er een goede operationele afstemming tussen politie en stewards (zie 4.3). In de tweede plaats zijn de stewards voorbereid door training en onderwijs. Dit werd in het recente verleden verzorgd door de voetbalcoördinatoren van de politie en op dit moment door de veiligheidscoördinator van FC Dordrecht. De trainingen en het onderwijs hadden onder meer betrekking op elementair strafrecht en strafvordering, op de grens van strafrecht en huisregels en op optreden in een menigte. In de derde plaats wordt bij positionering en taakverdeling goed rekening gehouden met de persoonlijke kenmerken van een steward: "De stewards zijn tegenwoordig ingedeeld naar individuele kwaliteiten waarop specifiek wordt gecoacht. Dit is het uitvoeringsniveau ten goede gekomen" (Evaluatie Betaald Voetbal: seizoen 2009-2010, p. 5).

Personele inzet

- 4.13 De personele inzet is door de jaren heen omlaag gebracht. In het seizoen 2010-2011 hadden slechts drie wedstrijden het predikaat B-wedstrijd, te weten tegen Cambuur, Go Ahead Eagles en Sparta Rotterdam. Dit aantal kan volgend jaar wellicht verder omlaag, omdat er nu eenmaal weinig tot helemaal geen risico's uitgaan van het gedrag van de aanhang van Sparta Rotterdam. Hoe het ook zij, alle overige wedstrijden waren een A-wedstrijd.

Bij een A-wedstrijd zet FC Dordrecht in totaal 39 personen in. Het betreft 8 hoofdstewards, 25 stewards, 2 toezichthouders op het parkeerterrein en 4 man medisch personeel. Bij een B-wedstrijd komen hier 2 hoofdstewards en 5 stewards bij. Het medisch personeel wordt dan verdubbeld.

De politie streeft naar een inzet op jaarbasis van één manjaar in arbeidsuren. De politie-inzet is bescheiden bij een A-wedstrijd: 1 voetbalcoördinator, 4 agenten (platte petten) en 2 bikers. In feite is iedere wedstrijd maatwerk. De inzet van motorrijders en hondengeleiders is optioneel. De inzet van hondengeleiders wordt vaak beperkt tot het laatste half uur van de wedstrijd, bij het vertrek van de uitsupporters. Zo zijn deze agenten in hun dienst ook goed inzetbaar voor regulier politiewerk. Bij een B-wedstrijd zijn er 3 voetbalcoördinatoren aanwezig, 8 agenten, 2 bikers en 4 hondengeleiders, al kan ook hier maatwerk worden toegepast. Bij de wedstrijd FC Dordrecht – Go Ahead Eagles wordt bijvoorbeeld 16 fte Flex ME ingezet. Dat maatwerk bestaat bijvoorbeeld uit de inzet van Arrestatie Eenheden of het videoteam (hetgeen overigens wordt ingevuld door leden van een Arrestatie Eenheid).

- 4.14 De politie Zuid-Holland-Zuid telt 3 voetbalcoördinatoren. Ze verdelen de wedstrijden onderling en werken alle drie bij een B-wedstrijd. Twee van hen hebben ervaring met Mobiele Eenheden en grootschalig optreden en zijn inmiddels vijf jaar of langer VC bij het voetbal. De andere politie-VC komt uit de reguliere dienst en heeft 2 jaar ervaring met voetbalveiligheidsbeleid.

Vanwege de gelijktijdige inzet van de 3 VC's bij een B-wedstrijd is het de vraag of de drie chefs elkaar aanvullen of dat er sprake is van een gedeeld commandoschap. Er is weliswaar een aangewezen algemeen commandant, maar formele positie en opgebouwde ervaring hoeven niet parallel te lopen, waardoor het de vraag is of 'de algemeen commandant' dan wel echt in positie is. We kunnen hier op basis van onze observaties geen uitsluitsel over geven, maar we menen gemerkt te hebben dat ervaring belangrijker is dan formele positie. Dat levert een situatie op van gedeelde commandovoering, waardoor er toch al snel onduidelijkheid ontstaat over wie nu wat regelt. Bij de wedstrijd FC Dordrecht - Go Ahead Eagles pasten de coördinatoren de operationele inzet van de algemeen commandant aan.

- 4.15 FC Dordrecht zet geen particuliere beveiliging in, dus bij opschaling boven het niveau van de stewarding is politie-inzet aan de orde. De politie-inzet kan bij een A-wedstrijd niet verder omlaag vanwege de veiligheid van het politiepersoneel.

- 4.16 De onderstaande tabellen geven de politie-inzet in de afgelopen twee seizoenen weer. De piek was de bekerwedstrijd FC Dordrecht – Ajax, met een inzet van 2.509 uren.

Tabel 4.1: Politie-inzet in uren bij thuiswedstrijden van FC Dordrecht in seizoen 2009-2010

Club	Uren	Club	Uren
AGOVV	75	Go Ahead Eagles	170
FC Omniworld	5	Fortuna Sittard	75
RBC Roosendaal	56	FC Eindhoven	74
Cambuur Leeuwarden	75	De Graafschap	77
Fortuna Sittard	83	FC Den Bosch	96
Emmen	44	FC Oss	76
Telstar	21	Excelsior	54
Ajax	2509	FC Zwolle	93
MVV	96	Helmond Sport	43
BV Veendam	32	FC Volendam	59

Tabel 4.2: Politie-inzet in uren bij thuiswedstrijden van FC Dordrecht in seizoen 2010-2011

Club	Uren	Club	Uren
Feyenoord	77	Almere City FC	61
Cambuur Leeuwarden	112	RBC Roosendaal	43
Helmond Sport	45	Fortuna Sittard	60
FC Zwolle	110	Sparta	165
FC Den Bosch	72	FC Volendam	49
NEC	75	RKC Waalwijk	30
BV Veendam	43	Telstar	30
MVV	66	AGOVV	64
FC Volendam	146	Go Ahead Eagles	32
FC Eindhoven	40	Emmen	17

5. Hoofdconclusies en aanbevelingen

Hoofdconclusies

- 5.1 Het samenwerkingsverband bij het veiligheidsbeleid bij FC Dordrecht stoelt op enkele sleutelfiguren en op hun goede verhouding en samenwerking. De kennis en betrokkenheid van enkele ervaren politiechefs is waardevol. De algemeen manager van FC Dordrecht heeft serieuze aandacht voor sfeer en veiligheid en onderhoudt goede contacten met de partners. Het Openbaar Ministerie is opmerkelijk goed ingevoerd op het voetbaldossier.
- 5.2 De ambities van FC Dordrecht zijn afgestemd op de sportieve positie. Dit realisme resulteert in stabiliteit en schept duidelijkheid in het relatiebeheer naar sponsors en autoriteiten. Het kleurt ook het verwachtingspatroon van de supporters. Dat verklaart mede waarom het supportersgedrag vandaag de dag goed is (en daarmee aanzienlijk beter dan in het verleden). FC Dordrecht heeft een belangrijke wens: een nieuw stadion.
- 5.3 Het gemeentebestuur staat op afstand van de club en het veiligheidsbeleid. Voetbalveiligheid is een ambtelijke kwestie. Er heerst bestuurlijke tevredenheid over de huidige veiligheidssituatie bij FC Dordrecht. Er zijn echter kwesties die meer aandacht verdienen van het stadsbestuur. Het betreft in het bijzonder de huisvesting van FC Dordrecht, omdat de huidige status quo (geen harde zekerheid over een nieuw stadion) nadelige effecten heeft op het veiligheidsbeleid op twee niveaus: a. vanwege onduidelijkheid over de toekomst (nieuwbouw of niet) worden herstelwerkzaamheden uitgesteld (zie ook conclusie 5.4); b. op onderdelen (b.v. het uitvak) nadert de fysieke staat de ondergrens, en c. de huidige fysieke infrastructuur helpt allerminst bij de acquisitie van sponsors en supporters en dat trekt een wissel op de gehele organisatie, waaronder de veiligheidsorganisatie.
- 5.4 FC Dordrecht begeeft zich in een tussenfase, dat wil zeggen dat er bijna geen investeringen worden gedaan in de infrastructuur. Er zijn weinig financiële middelen en de investeringen zouden al snel niet lonen vanwege de voorgenomen nieuwbouw. Deze fase mag niet veel langer duren, want dan gaat het veiligheidsbeleid en de veiligheidssituatie er onder lijden.
- 5.5 De kwaliteit van het uitvak ligt op een laag niveau, al is dit eerder een sfeer- en comfortprobleem dan een veiligheidsprobleem. Uitsupporters zijn kritisch. Die kritiek neemt verder toe als ze (bij enkele B-wedstrijden) worden gefilmd door het zogenoemde videoteam.
- 5.6 De oude harde kern gedraagt zich (momenteel) rustig. De oude harde kern is tevreden met onder andere het redelijk soepele beleid bij uitwedstrijden (minder combi's) en met de vaak vrije kaartverkoop bij thuiswedstrijden. De club en de politie zijn alert op een groep van ongeveer twintig jonge supporters: de jongere harde kern. De groep wordt in verband gebracht met de incidenten die recent plaats hadden, in het bijzonder afspraken en confrontaties met de aanhang van Helmond Sport. Club en politie hebben in kaart om wie het gaat en volgen op dit moment de precieze groepsvorming en –samenstelling.

- 5.7 In Dordrecht is met succes gekozen voor operationele samenwerking tussen politie en club. Mede door de trekkersrol van de politie is het gelukt om de politie-inzet op een verantwoorde manier te beperken en om een wisselwerking te realiseren met stewards. Er is dus een functionele taakverdeling en geen fysieke. Dat is een verstandige keuze, want de matige (maar enigszins verbeterde) stewardorganisatie heeft zo letterlijk de steun in de rug van de politie.
- 5.8 Bij een B-wedstrijd worden drie voetbalcoördinatoren van de politie ingezet: één als algemeen commandant en twee als VC. Formele positie en opgebouwde ervaring hoeven niet parallel te lopen, waardoor het de vraag is of 'de algemeen commandant' dan wel echt in positie is. Dat levert een situatie op van gedeelde commandovoering, waardoor er onduidelijkheid kan ontstaan over de vraag wie nu wat regelt.

Aanbevelingen

- 5.9 Er dient snel volledig uitsluitel te komen over (al dan niet) een nieuw stadion. Als dit toch (voorlopig) niet door zou gaan, dan zijn investeringen in de infrastructuur nodig, onder meer in het camerasysteem en in het uitvak.
- 5.10 De burgemeester dient zich actiever te bemoeien met het veiligheidsbeleid bij FC Dordrecht. Vanuit dat perspectief verdient de infrastructuur aandacht, los van het aandeel van de wethouder sportzaken bij eventuele nieuwbouw.
- 5.11 We raden aan om de erg zichtbare manier waarop er bij bepaalde wedstrijden videobeelden en foto's worden gemaakt van uitsupporters te heroverwegen en daarbij de functies ervan af te wegen tegen de grote irritatie die het oproept onder uitsupporters.
- 5.12 Het dient volstrekt duidelijk te zijn dat de algemeen commandant de algehele leiding heeft. Er dient op te worden gelet dat er geen gedeeld commandoschap ontstaat bij B-wedstrijden waarbij de drie politie-VC's operationeel zijn.
- 5.13 Politie en club dienen hun activiteiten om de jongerenkern in kaart te brengen voort te zetten.

Bijlage - verantwoording Audit

Geïnterviewde personen

Dhr. A. Boogaard	Gemeente Dordrecht
Dhr. F. Maliepaard	Politie Zuid-Holland-Zuid
Dhr. D. van de Pest	Politie Zuid-Holland-Zuid
Dhr. O. Ouwerkerk	FC Dordrecht
Dhr. B. Punt	Openbaar Ministerie
Mw. M. Vermaat	Gemeente Dordrecht
Dhr. T. Vlemingh	Politie Zuid-Holland-Zuid

De burgemeester van Dordrecht stond geen interview toe.

Geraadpleegde documenten

- Convenant Betaald Voetbal, Seizoen 2010-2011, januari 2010
- Evaluatie Betaald Voetbal, Seizoen 2009-2010, maart 2011
- Veiligheidsverklaring 2011-2012, FC Dordrecht GN Bouw Stadion, januari 2011
- Overzicht Voetbal Volg Systeem
- Draaiboek FC Dordrecht – Telstar
- Draaiboek FC Dordrecht – Go Ahead Eagles

Observaties en activiteiten

Wedstrijdbezoek FC Dordrecht – Telstar 18 maart 2011 met als aandachtspunten:

- Briefing stewards
- Commandoruimte
- Parkeerplaatsen
- Aankomst en vertrek (uit)supporters
- Controle supporters en optreden stewards
- Politie-inzet
- Bezoekersvak

Wedstrijdbezoek FC Dordrecht – Go Ahead Eagles op 22 april 2011 met als aandachtspunten:

- Briefing Politie
- Commandoruimte
- Parkeerplaatsen
- Aankomst en vertrek (uit)supporters
- Controle supporters
- Politie-inzet
- Bezoekersvak

